

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Циклова комісія фінансово-економічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи

 Людмила ІЛЛЯШЕНКО

“27” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ЕКОНОМІЯ

підготовки фахового молодшого бакалавра

**освітньо-професійна програма «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА
СТРАХУВАННЯ»**

**з галузі знань 07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
спеціальності 072 ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА
ФОНДОВИЙ РИНОК**

мова навчання: українська

статус дисципліни: обов'язкова

2024 рік

Робоча програма з дисципліни «Політична економія» складена на основі освітньо-професійної програми Фінанси банківська справа та страхування спеціальності 072 Фінанси банківська справа, страхування та фондовий ринок. – “23” серпня 2024 р – 19с.

Укладач: **Інна ХОМЕНКО**
доктор економічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії фінансово-економічних дисциплін.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова циклової комісії

Галина ПОПОВА

Схвалено методичною радою коледжу.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова методичної ради

Людмила ІЛЛЯШЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 “Управління та адміністрування”	Обов’язкова
Змістових модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): 072 “Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок”	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 120		2-й
		Семестр
		3-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача фахової передвищої освіти – 3,4	Освітньо- професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	32 год.
		Практичні
		28 год.
		Семінарські
		4 год.
		Самостійна робота
		56 год.
		Вид контролю:
		Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: одержати навички та досвід дослідження соціально-економічних явищ та процесів, що необхідно для чіткого визначення індивідуальних орієнтирів застосування власних здібностей та реалізації набутого професійного потенціалу в умовах ринкової системи.

Передумови вивчення дисципліни «Політична економія»: до початку вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти повинні мати загальні знання з дисципліни «Основи правознавства».

Завдання дисципліни:

- ☐ ознайомлення з основними теоріями, що характеризують найбільш суттєві соціально-економічні явища та процеси сучасного господарського життя;
- ☐ розвиток наукового рівня економічного мислення у здобувачів фахової передвищої освіти;
- ☐ накопичення систематизованого економічного категоріального апарату;
- ☐ засвоєння студентами методики аналізу соціально-економічних явищ та процесів суспільного розвитку.

На основі вивчення дисципліни «Політична економія» у здобувачів фахової передвищої освіти формуються наступні **компетентності**:

- 1) ЗК 5. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- 2) ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- 3) СК 1. Здатність використовувати теоретичний і методичний інструментарій фінансової, економічної, математичної, статистичної, правової та інших наук для розв'язання складних завдань у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- 4) СК 3. Розуміння особливостей функціонування сучасної національної і світової фінансових систем та їх структури.

Програмні результати навчання:

- 1) РН 03. Знати економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, що існують між фінансовими процесами та економічними явищами.
- 2) РН 04. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

3. Очікувані результати навчання

Очікуваними результатами навчання дисципліни «Політична економія» є достатній рівень сформованих знань та умінь. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач фахової передвищої освіти повинен :

знати:

предмет та логіку курсу економічної теорії, систему економічних законів та категорій, сутність та еволюцію відносин власності, економічну діяльність та її результати, розподіл і формування доходів населення, розвиток товарного виробництва, властивості товару, закони грошового обігу, ринок як форму організації суспільного виробництва, конкуренцію і монополію, інфраструктуру ринку, фінансово-кредитну систему у ринковій економіці, суть та умови підприємництва, основи теорії відтворення, ринок робочої сили та відтворення трудових ресурсів, економічні функції держави в умовах ринкової економіки, сутність світової економічної системи, проблеми інтеграції України у світове господарство.

вміти:

застосовувати набуті знання на практиці, аналізуючи конкретні явища та процеси господарського життя в умовах ринкової трансформації економіки України.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Загальні основи економічної теорії

Тема 1. Предмет та логіка курсу (РН 03)

Виникнення та розвиток економічної теорії. Предмет та методи вивчення дисципліни. Систематизація економічних законів. Пізнання і використання економічних законів. Формування категоріального апарату економічної теорії в процесі еволюції

економічної думки. Економічні категорії. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії в системі суспільних та економічних дисциплін. Складові елементи методу вивчення економічної теорії.

Тема 2. Економічні потреби та інтереси (РН 03)

Сутність потреб особливості їх розвитку. Класифікація економічних потреб. Ієрархія економічних потреб. Сутність закону зростання потреб. Характерні риси закону зростання потреб. Розвиток суспільного виробництва. Корисність продукту та закон спадної граничної корисності. Економічний інтерес – основа економічного прогресу. Роль економічних інтересів в економічній життєдіяльності людей; Об'єктивні чинники, що визначають зміст економічних інтересів. Суб'єкти і об'єкти економічних інтересів. Класифікація економічних інтересів. Взаємодія потреб та інтересів. Реалізація потреб і інтересів у споживанні.

Тема 3. Економічна система суспільства. Сутність та еволюція відносин власності (РН 03)

Підходи до визначення критеріїв суспільно-економічного прогресу. Економічна система суспільства. Типи економічних систем. Поняття власності. Види, типи і форми власності. Власність в системі економічних відносин. Правові аспекти відносин власності. Відносини привласнення засобів виробництва. Складові привласнення: відносини володіння, розпорядження і користування.

Тема 4. Форми організації суспільного виробництва (РН 03)

Еволюція суспільного виробництва. Фактори суспільного виробництва. Виробничі ресурси та ефективність їх використання. Форми організації суспільного виробництва. Зростання ролі безпосередньо суспільних форм виробництва. Історичне місце натурального виробництва.

Тема 5. Основи товарного виробництва (РН 03)

Виникнення товарного виробництва. Економічні основи функціонування командно-адміністративної системи. Етапи розвитку капіталізму. Товар і його властивості. Споживча вартість і вартість, їх сутність та характеристика. Загальні основи та протиріччя товарного виробництва. Розвиток товару і товарного виробництва за сучасних умов. Продуктивність та інтенсивність праці. Проблеми визначення вартості товару та напрямки їх вирішення в економічній теорії. Основні етапи розвитку теорій вартості. Трудова теорія вартості (А.Сміт, Д.Рікардо, К.Маркс). Концепція факторів виробництва (Ж.-Б.Сей). Концепція граничної корисності (австрійська школа). Еволюція теорії граничної корисності, її сучасні трактування.

Тема 6. Гроші та закони грошового обігу (РН 04)

Еволюція форм вартості. Гроші як вираження вартості одного товару в іншому. Виникнення, суть і функції грошей. Історія розвитку грошового обігу в Україні. Металічна і номіналістична теорія грошей. Закон грошового обігу. Особливості функціонування паперових грошей за сучасних умов. Роль золота. Форми міжнародних грошей, їх суть. Суть, причини і соціально-економічні наслідки інфляції. Економічні, соціально-політичні

та фінансові методи стабілізації валют. Грошові реформи: їх суть і спрямування. Сучасні проблеми конвертованості грошової одиниці в Україні

Змістовий модуль 2

Принципи функціонування ринкової економіки

Тема 7. Ринок як форма організації суспільного виробництва (РН 04)

Суть та функції ринку. Еволюція ринку за сучасних умов. Закон попиту та винятки з нього. Закон пропозиції. Ринкові ціни. Механізм дії ринку. Еластичність попиту та пропозиції. Види ринків. Організаційно-технічна, фінансово-кредитна, інформаційно-дослідницька інфраструктури ринку. Історія виникнення та принципи функціонування біржової торгівлі. Сучасні ф'ючерсні біржі. Типи біржових угод. Ринок цінних паперів. Види цінних паперів. Визначення курсу цінних паперів. Фондові біржі. Валютні біржі та біржі праці. Лізингові компанії, сервісні центри, аукціони, ярмарки. Ключові проблеми формування інфраструктури ринку в Україні.

Тема 8. Конкуренція і монополія (РН 03)

Значення конкуренції в ринковій економіці. Типи конкуренції. Недобросовісна конкуренція. Конкуренція й формування ринкової вартості. Досконала і недосконала конкуренція. Монополія, дуополія, олігополія, монополістична конкуренція. Основні форми монополістичних об'єднань. Антимонопольна практика і антимонопольне законодавство.

Тема 9. Підприємництво в ринковій економіці (РН 03)

Поняття підприємництва. Теорія підприємництва (А.Сміт, Ж.-Б.Сей, Й.Шумпетер, Ф.Хайек). Сучасний підхід до визначення підприємництва. Умови і принципи підприємництва. Економічне середовище, права і свободи підприємця. Функції підприємництва. Закони України “Про підприємство”, “Про підприємництво”, “Про господарські товариства”.

Форми підприємницької діяльності: виробнича, посередницька, комерційна, фінансово-кредитна підприємницька діяльність. Малий бізнес. Загальні основи індивідуального дрібного підприємництва. Види малих підприємств, характер їх діяльності і розподіл доходів. Типи і функції кооперативів. Організація акціонерного товариства.

Тема 10. Капітал. Витрати підприємств і прибуток (РН 03)

Капітал як економічна категорія. Альтернативні теорії капіталу. Капітал і праця. Трудові відносини: сутність і структура. Наймана праця, вартість робочої сили: дискусійні аспекти. Структура, функції і принципи діяльності підприємства. Фонди підприємства, їх структура. Кругообіг фондів. Основні і оборотні фонди. Кругообіг капіталу і його стадії; Зношення основного капіталу, амортизація. Види витрат. Порівняльний аналіз витрат. Точка беззбитковості. Собівартість продукції. Види собівартості. Шляхи зниження собівартості. Економічна сутність прибутку підприємства. Аналіз складу та динаміки прибутку

підприємства. Податок на прибуток та його вплив на дохід підприємства. Норма прибутку і норма рентабельності.

Тема 11. Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки (РН 03)

Аграрне виробництво – особлива сфера вкладання капіталу і праці. Відносини власності в сільському господарстві. Загальні засади договору оренди землі. Умови договору. Права та обов'язки сторін договору. Припинення, поновлення та розірвання договору оренди землі. земельна рента та її форми. Принципи формування абсолютної, диференціальної та монопольної ренти. Економічна рента. Оцінка вартості землі. Державна підтримка аграрного сектора. Проблеми реформування аграрно-промислового комплексу. Ключові напрями поглиблення реформ в аграрному секторі України.

Тема 12. Доходи, їхні джерела і розподіл (РН 03)

Суть поняття дохід. Класифікація доходів за різними критеріями. Форми доходу на капітал. Номінальні та реальні доходи. Функціональний розподіл доходів. Рівень, джерела та структура персональних доходів. Суть необхідного продукту. Формування і розподіл необхідного продукту. Принципи розподілу необхідного продукту. Суть, функції та форми заробітної плати. Тарифна система. Види погодинної та відрядної заробітної плати. Класифікація суспільних фондів споживання за ознаками. Суспільні фонди споживання.

Змістовий модуль 3

Теоретичні основи макро- та мегаекономіки

Тема 13. Закономірності відтворення суспільного виробництва (РН 03)

Індивідуальне та суспільне відтворення. Підрозділи суспільного виробництва. Екстенсивний та інтенсивний способи відтворення. Відтворення і соціально-економічний прогрес. Основні пропорції відтворення. Нагромадження й споживання. Роль інвестицій. Характерні риси відтворювальних пропорцій в Україні. Реалізація сукупного продукту. Циклічність як загальна закономірність ринкової економіки. Економічний цикл і його фази. Матеріальна основа циклу. Теорія “Довгих хвиль” М.Д.Кондратьєва, її сучасне трактування. Кейнсіанські та некейнсіанські концепції циклу. Монетаризм і теорія “раціональних очікувань”.

Тема 14. Зайнятість і відтворення робочої сили (РН 03)

Зайнятість: сутність і форми. Теорії зайнятості. Повна зайнятість, виробничий потенціал і ефективність виробництва. Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Специфіка формування вартості робочої сили в умовах НТР. Міжнародний поділ праці в умовах НТР. Інтернаціоналізація господарського життя і зміни в міжнародному поділі праці. Безробіття: сутність, причини і форми. Засоби ліквідації безробіття. Неповна зайнятість та рівень безробіття.

Причини неповної зайнятості. Види і форми безробіття. Проблеми повної зайнятості в умовах ринкової економіки. Державне регулювання зайнятості та його методи. Законодавство України про соціальний захист. Роль держави у відтворенні робочої сили. Закон зростання кваліфікації та професійної підготовки робочої сили. Проблеми зайнятості та відтворення робочої сили в Україні.

Тема 15. Фінансово-кредитна система в ринковій економіці (РН 04)

Суть і функції фінансів. Фінанси підприємств. Загальнодержавні фінанси. Державний бюджет. Структура доходів і витрат бюджету, проблеми їх збалансування. Суть та функції кредиту. Банківська система України. Роль фінансово-кредитної системи в підвищенні ефективності суспільного виробництва.

Тема 16. Економічні функції держави в умовах ринкової економіки (РН 04)

Історичні передумови і еволюція державного регулювання економіки. Економічні функції держави. Основні моделі державного регулювання економіки. Форми і методи регулювання економіки. Специфіка адміністративного та економічного інструментарію регулювання економіки з боку держави. Види податків. Принципи побудови податкової системи. Функції податків. Фіскальна політика. Мета монетарної політики. Основні інструменти монетарної політики держави. Зовнішньо – економічна політика держави. Інструменти зовнішньоторговельної політики. Основні напрямки зовнішньоторговельної політики. Соціальний захист населення та його показники в умовах ринку. Суть соціальної політики держави та форми її реалізації. Система соціальних гарантій в умовах ринкової економіки. Мінімальний і оптимальний споживчий бюджет. Економічне становище народу: порівняльна його характеристика в різних країнах. Крива Лоренца. Шляхи підвищення рівня життя в Україні.

Тема 17. Інтернаціоналізація господарського життя та світовий ринок (РН 04)

Світове господарство: поняття, основні етапи розвитку, еволюція становлення. Генезис світового господарства. Суспільний розподіл праці як чинник розвитку і становлення світового господарства. Поняття світового господарства. Міжнародні економічні відносини як система господарських відносин між різними країнами. Структура, види і форми реалізації міжнародних економічних відносин. Розвинуті країни з ринковою економікою. Країни, що розвиваються. Країни з перехідною економікою. Транснаціональні корпорації в світовому господарстві. Суть та основні риси транснаціональних корпорацій. Масштаби діяльності транснаціональних корпорацій на світовому ринку. Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації. МВФ і Всесвітній Банк. Міжнародний валютний фонд. Група організацій світового банку. ЄБРР. Суть світового ринку і його структура. Еволюція становлення світового ринку. Особливості функціонування світового ринку.

Тема 18. Глобалізація фінансів та світогосподарські зв'язки (РН 03)

Сутність та основні ознаки процесу глобалізації сучасного світового господарства. Міжнародне регулювання глобальних проблем. Міжнародні фінансові потоки. Причини виникнення та сутність глобальних проблем. Міжнародний рух капіталу. Види іноземних капіталовкладень. Система елементів міжнародного ринку капіталів і взаємозв'язків між

ними. Міждержавне переливання капіталів. Фондові індекси. Міжнародна валюта. Формування валютного курсу. Номінальний і реальний валютні курси. Курс продавця і покупця. Пряме і непряме котирування. Міжнародна торгова та міжнародна резервна валюти. Валютні ринки та їх структура. Типи міжнародних розрахунків. Інкасова форма розрахунків. Акредитивна форма розрахунків.

5. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 4.1 – Розподіл обсягу дисципліни за темами

Тема	Кількість годин			
	У тому числі			
	Разом	Лекції	Практичні / семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Загальні основи економічної теорії	40	10	10 (8/2)	20
1.1. Предмет та логіка курсу	7	1	3(1/2)	3
1.2. Економічні потреби та інтереси	5	1	1	3
1.3. Економічна система суспільства. Сутність та еволюція відносин власності	7	2	1	4
1.4. Форми організації суспільного господарства	6	2	1	3
1.5. Основи товарного виробництва.	7	2	2	3
1.6. Гроші та закони грошового обігу	8	2	2	4
Змістовий модуль 2. Принципи функціонування ринкової економіки	40	12	12	16

2.1. Ринок як форма організації суспільного виробництва. Інфраструктура ринку	7	2	2	3
2.2. Конкуренція і монополія	7	2	2	3
2.3. Підприємництво у ринковій економіці	7	2	3(1/2)	2
2.4. Капітал. Витрати виробництва і прибуток	7	2	2	3
2.5. Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки	5	2	1	2
2.6. Доходи, їхні джерела і розподіл	7	2	2	3
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи макро- та мегаекономіки	40	10	10	20
3.1. Закономірності відтворення суспільного виробництва	7	2	2	3
3.2. Зайнятість і відтворення робочої сили	7	2	2	3
3.3. Фінансово-кредитна система в ринковій економіці	7	2	2	3
3.4. Економічні функції держави в умовах ринку	8	2	2	4
3.5. Інтернаціоналізація господарського життя та світовий ринок	5	1	1	3
3.6. Глобалізація світогосподарських зв'язків	6	1	1	4
Усього за курс	120	32	32(28/4)	56

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та логіка курсу	2
2	Підприємництво у ринковій економіці	2
	Разом	4

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та логіка курсу	1
2	Економічні потреби та інтереси	1
3	Економічна система суспільства. Сутність та еволюція відносин власності	1
4	Форми організації суспільного господарства	1
5	Основи товарного виробництва	2
6	Гроші та закони грошового обігу	2
7	Ринок як форма організації суспільного виробництва. Інфраструктура ринку	2
8	Конкуренція і монополія	2
9	Підприємництво у ринковій економіці	1
10	Капітал. Витрати виробництва і прибуток	2

11	Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки	1
12	Доходи, їхні джерела і розподіл	2
13	Закономірності відтворення суспільного виробництва	2
14	Зайнятість і відтворення робочої сили	2
15	Фінансово-кредитна система в ринковій економіці	2
16	Економічні функції держави в умовах ринку	2
17	Інтернаціоналізація господарського життя та світовий ринок	1
18	Глобалізація світогосподарських зв'язків	1
	Разом	28

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Предмет та логіка курсу	3
2	Економічні потреби та інтереси	3
3	Економічна система суспільства. Сутність та еволюція відносин власності	4
4	Форми організації суспільного господарства	3
5	Основи товарного виробництва	3
6	Гроші та закони грошового обігу	4
7	Ринок як форма організації суспільного виробництва. Інфраструктура ринку	3
8	Конкуренція і монополія	3
9	Підприємництво у ринковій економіці	2
10	Капітал. Витрати виробництва і прибуток	3
11	Особливості підприємництва в аграрному секторі економіки	2
12	Доходи, їхні джерела і розподіл	3
13	Закономірності відтворення суспільного виробництва	3
14	Зайнятість і відтворення робочої сили	3
15	Фінансово-кредитна система в ринковій економіці	3
16	Економічні функції держави в умовах ринку	4
17	Інтернаціоналізація господарського життя та світовий ринок	3
18	Глобалізація світогосподарських зв'язків	4
	Разом	56

9. Перелік питань до екзамену

1. Виникнення та розвиток економічної теорії. Предмет економічної теорії.
2. Методи вивчення дисципліни.
3. Економічні закони і категорії.

4. Функції економічної теорії.
5. Економічні потреби суспільства, їхня сутність та структура.
6. Економічний закон зростання потреб.
7. Економічні інтереси: сутність, суб'єкти та класифікація.
8. Взаємодія потреб та інтересів.
9. Підходи до визначення критеріїв суспільно-економічного прогресу.
10. Економічна система суспільства.
11. Типи економічних систем.
12. Типи і форми власності.
13. Еволюція суспільного виробництва.
14. Фактори суспільного виробництва.
15. Виробничі ресурси та ефективність їх використання.
16. Форми організації суспільного виробництва
17. Виникнення товарного виробництва. Економічні основи функціонування командно-адміністративної системи.
18. Товар і його властивості.
19. Закон вартості. Проблеми визначення вартості товару.
20. Виникнення, суть і функції грошей.
21. Закони грошового обігу. Форми грошей, їх суть.
22. Грошова система, її структурні елементи й основні типи.
23. Суть, причини і соціально-економічні наслідки інфляції.
24. Грошові реформи: їх суть і спрямування.
25. Суть, функції та механізм ринку.
26. Закон попиту та пропозиції. Ринкові ціни.
27. Еластичність попиту та пропозиції.
28. Організаційно-технічна, фінансово-кредитна, інформаційно-дослідницька інфраструктура ринку.
29. Значення конкуренції в ринковій економіці.
30. Типи конкуренції. Досконала і недосконала конкуренція.
31. Основні форми монополістичних об'єднань.
32. Антимонопольна практика і антимонопольне законодавство.
33. Поняття підприємництва. Теорія підприємництва.
34. Сучасний підхід до визначення підприємництва.
35. Виробнича, посередницька, комерційна, фінансово-кредитна підприємницька діяльність.
36. Види малих підприємств, характер їх діяльності і розподіл доходів.
37. Капітал як економічна категорія.
38. Фонди підприємства, їх структура та кругообіг.
39. Витрати підприємства.
40. Собівартість продукції.
41. Сутність прибутку та доходу підприємства.
42. Аграрні відносини: форми власності на землю, рентні відносини.
43. Види земельної ренти та принципи її формування.
44. Оцінка вартості землі. Напрями реформування аграрного сектору економіки України.
45. Сутність, види і джерела формування доходів. Номінальні та реальні доходи.

46. Принципи та форми розподілу необхідного продукту.
47. Форми заробітної плати.
48. Суспільні фонди споживання.
49. Індивідуальне та суспільне відтворення. Екстенсивний та інтенсивний типи відтворення.
50. Відтворення і соціально-економічний прогрес. Основні пропорції відтворення.
51. Нагромадження й споживання.
52. Економічний цикл і його фази. Теорія “довгих хвиль”.
53. Відтворення робочої сили.
54. Специфіка формування вартості робочої сили в умовах НТР.
55. Безробіття: суть, причини і форми. Засоби ліквідації безробіття.
56. Законодавство України про соціальний захист.
57. Суть і функції фінансів.
58. Фінанси підприємств.
59. Загальнодержавні фінанси.
60. Структура доходів і витрат державного бюджету.
61. Роль банків в ринковій економіці.
62. Економічні функції держави. Форми і методи регулювання економіки.
63. Податки та фіскальна політика держави.
64. Монетарна політика держави.
65. Зовнішньо – економічна політика держави.
66. Соціальний захист населення в умовах ринку. Показники рівня життя населення.
67. Світове господарство: поняття та основні етапи розвитку.
68. Транснаціональні корпорації в світовому господарстві.
69. Міжнародні економічні організації.
70. Міжнародний фінансовий ринок.
71. Міжнародні фінансові потоки.
72. Міжнародні розрахунки та валютне регулювання.
73. Валютні ринки та їх структура.

10. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекції, бесіди; ілюстрація, демонстрація; індукція, дедукція; репродуктивні, проблемно-пошукові; аудиторні заняття, самостійна робота, дискусія, розгляд творчо-аналітичних завдань, розгляд ситуативних задач.
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю, самоконтролю, корекції за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
4. Універсальні методи: словесно-інформаційні, словесно-дослідницькі та ін.

11. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний:

усне опитування (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване); контроль за ефективністю самостійної роботи (написання та захист рефератів, доповідей, підготовка творчо-аналітичних завдань).

Періодичний контроль: підсумкові письмові контрольні роботи за змістовими модулями.

Підсумковий контроль: письмовий екзамен. Екзаменаційне завдання включає два питання з теорії курсу, практичне завдання.

Задля реалізації принципу диференціації та індивідуалізації навчання контроль проводиться з використанням різнорівневих завдань.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Для оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти застосовується 12-бальна.

За 12-бальною шкалою оцінюються навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти:

- які навчаються на II курсі на основі базової загальної середньої освіти;
- які навчаються на II курсі на основі повної загальної середньої освіти.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти на базі БСО, ПЗСО

Рівень навчальних досягнень	Бал	Критерій оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти
I початковий	1	Здобувачі фахової передвищої освіти розрізняють об'єкти вивчення
	2	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють незначну частину навчального матеріалу, мають нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють частину навчального матеріалу; з допомогою викладача виконують елементарні завдання
II середній	4	Здобувачі фахової передвищої освіти з допомогою викладача відтворюють основний навчальний матеріал, можуть повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Здобувачі фахової передвищої освіти виявляють знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповіді їх правильні, але недостатньо осмислені. Вміють застосовувати знання при виконанні завдань за зразком

III достатній	7	Здобувачі фахової передвищої освіти правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основоположні теорії і факти, вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролюють власні навчальні дії
	8	Знання здобувачів фахової передвищої освіти є достатніми. Здобувачі фахової передвищої освіти застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролюють власну діяльність. Відповіді їх логічні, хоч і мають неточності
	9	Здобувачі фахової передвищої освіти добре володіють вивченим матеріалом, застосовують знання в стандартних ситуаціях, уміють аналізувати й систематизувати інформацію, використовують загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією
IV високий	10	Здобувачі фахової передвищої освіти мають повні, глибокі знання, здатні використовувати їх у практичній діяльності, робити висновки, узагальнення
	11	Здобувачі фахової передвищої освіти мають гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовують їх у різних ситуаціях, вміють знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Здобувачі фахової передвищої освіти мають системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовують їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Вміють самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення

Рівень навчальних досягнень	Бал	Критерій оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час проведення екзамену
I початковий	1	Здобувачі фахової передвищої освіти мають відсутність знань або повне нерозуміння основних понять бухгалтерського обліку
	2	Здобувачі фахової передвищої освіти мають часткові розуміння базових понять, але не здатні їх пояснити або застосувати
	3	Здобувачі фахової передвищої освіти мають фрагментарні знання основних термінів, обмежену здатність виконувати найпростіші облікові дії під керівництвом викладача
II середній	4	Здобувачі фахової передвищої освіти мають знання окремих тем курсу; мають уявлення про основи бухгалтерського обліку, але допускають суттєві помилки при виконанні завдань

	5	Здобувачі фахової передвищої освіти відтворюють основний навчальний матеріал, здатні виконати типові облікові завдання з помилками
	6	Здобувачі фахової передвищої освіти виявляють знання й розуміння основних положень бухгалтерського обліку; відповіді правильні, але недостатньо осмислені; здатні виконувати стандартні завдання за зразком з незначними помилками
III достатній	7	Здобувачі фахової передвищої освіти правильно відтворюють навчальний матеріал, знають основні положення бухгалтерського обліку; вміють наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок; здатні виконувати завдання середньої складності за підтримки викладача
	8	Здобувачі фахової передвищої освіти володіють теоретичними знаннями на достатньому рівні; застосовують вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; намагаються аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами; здатні самостійно виконувати більшість завдань із мінімальними помилками
	9	Здобувачі фахової передвищої освіти мають глибокі знання матеріалу з бухгалтерського обліку; застосовують знання в стандартних ситуаціях; вміють аналізувати й систематизувати інформацію; виконують завдання середньої складності; початкове виконання або виконання складних кейсів з помилками
IV високий	10	Здобувачі фахової передвищої освіти вільно володіють знаннями з бухгалтерського обліку, використовують їх у практичній діяльності; здатні виконувати складні завдання та аналізувати дані
	11	Здобувачі фахової передвищої освіти мають глибокі знання тем з бухгалтерського обліку; самостійно виконують завдання підвищеної складності, аргументують облікові процедури
	12	Здобувачі фахової передвищої освіти творчо застосовують знання; здатні розв'язувати нестандартні задачі, аргументувати висновки; демонструють аналітичне мислення та ініціативність у підході до вирішення поставлених завдань

13. Методичне забезпечення

1. Базиліук А.В., Дерій Ж.В., Концева В.В., Хоменко І.О. Економічна теорія. Практикум: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2022. 312 с.
2. Конспект лекцій з дисципліни “Політична економія”, складений на основі освітньо-професійної програми Фінанси банківська справа та страхування / Укл.: І. О. Хоменко – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – с.
3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни “Політична економія”, складені на основі освітньо-професійної програми Фінанси банківська справа та страхування / Укл.: І. О. Хоменко – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – 68 с.

4. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни “Політична економія”, складені на основі освітньо-професійної програми Фінанси банківська справа та страхування / Укл.: І. О. Хоменко – Чернігів: ВСП ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2022. – с.

14.Рекомендована література

Базова

1. Конституція України: за станом на 12.06.2013р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 року № 436-IV[Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
3. Податковий кодекс України: за станом на 2.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/92-15>.
5. Про господарські товариства: Закон України від 19.09. 1991р. № 1576–XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>.
6. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.08.2008р. № 514-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>.
7. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 № 698-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада УРСР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-12>.
8. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001року № 2210-III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.

Основна

1. Ж. Б. Яворська. Електронний навчальний посібник до вивчення курсу навчальної дисципліни «Основи економічної теорії». Львів. 2023. 119 с. Режим доступу: <https://lma.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/yavorska-posibnyk-osnov-ekont-teoriyi.pdf>
2. Кокареєв І. В. Основи економічної теорії: навч. посібник / І. В. Кокареєв. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 100 с. Режим доступу: <http://surl.li/ssgmrs>
3. Якобчук В.П., Ходаківський Є.І., Литвинчук І.Л., Симоненко Л.І., Довженко В.А., Захаріна О.В., Тищенко С.В., Іванюк О.В., Кравець І.В., Пугачова Н.С. Економічна теорія: підручник / за заг. ред. В.П. Якобчук. – К.: Видавництво Ліра-К, 2020. – 450 с. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://lirak.com.ua/preview/12643.pdf>.
4. Економіка підприємства: навч. посіб. (у схемах і таблицях) / кол. авт.; ред. Фісуненко П. А. - Дніпро : ДДУВС, 2024. -148 с. Режим доступу: <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/12983>

5. Економічна теорія: Навч. посібник для студентів спеціальностей 051 Економіка, 071 Облік і оподаткування, 073 Менеджмент, 075 Маркетинг, 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність / За ред. С.І. Архієреєва. Харків: НТУ «ХПІ», 2020. 230 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/131b7767-eb64-412b-8624-c743d2244846/content>
6. Економічна теорія: навчальний посібник. Укл: М.І. Колосінська, С.І. Белей, С.В.Бойда. Чернівці: Чернівець. нац. унів-т., 2021. 200 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/1091/Економічна%20теорія-навчальний%20посібник.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Acemoglu D., Laibson D., List J. (2019). Economics. Pearson, 825 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/3157045/>
8. Mankiw N., Taylor M. (2020). Economics. 5th edition. Cengage Learning, 834 p. URL: <https://www.twirpx.com/file/3408900/>
9. Ревак І.О., Кіржецький Ю.І., Кіржецька М.С., Мельник С.І. Основи економічної теорії. Навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. 191 с. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/2726/1/OET_2019.pdf
10. Решетило В. П., Стадник Г. В., Можайкіна Н. В. Економічна теорія: тексти лекцій для бакалаврів усіх спеціальностей 1 і 2 курсів денної та заочної форм навчання; за заг. ред. В.П.Решетило; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім.О.М. Бекетова. Харків: ХНУМГ ім.О.М.Бекетова, 2019. 290 с. URL: https://ekt.kname.edu.ua/images/Literature/Economic_theory_all/ Lectures.pdf

Допоміжна

11. Економічна теорія: навчальний посібник для студентів неекономічних спеціальностей КНУБА / За редакцією доктора економічних наук, професора В. М. Лича – К.: КНУБА, 2023. – 134с. (в авторській редакції).
12. А.В. Сірко. Економічна теорія. Політекономія. Посібник. Центр учбової літератури. 2023. – 448с.
13. Віра Костюк, Андрій Андрющенко, Ірина Борецько. Економічна теорія. навчальний посібник. ЦУЛ. 2023. – 282с.
14. Юрій Козак. Основи економічної теорії. навчальний посібник. В-во: ЦУЛ, 2023. – 264с
15. Організація власного бізнесу: навч. посіб.: за ред. к.е.н. доц. Є.В. Ткача. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 2023. 264 с
16. Ліана Чернобай, Тетяна Ясінська. Економіка Європейського Союзу. Теоретичний та прикладний аспект. Навчальний посібник. В-во: Кондор, 2023. – 184с.
17. Наталія Патики. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник. ЦУЛ, 2023. – 560с.
18. Мацелюх Н.П. Політична економія. Ч. 1 Загальні засади економічного розвитку: навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2019. – 168 с.
19. Мацелюх Н.П. Політична економія. Ч. 2 Загальні основи ринку. Суб'єкти ринкової економіки: навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2019. – 160
20. Boissel, Charles and Adrien Matray. (2022). Dividend Taxes and the Allocation of Capital. American Economic Review, 112(9), 2884-2920.

15. Інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Національного університету «Чернігівська політехніка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library2.stu.cn.ua/>.
2. Електронний архів Національного університету «Чернігівська політехніка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.stu.cn.ua/>
3. Сайт дистанційного навчання Національного університету «Чернігівська політехніка». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eln.stu.cn.ua/login/index.php>.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: www.me.gov.ua
6. Міністерство фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua
7. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
8. Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. URL: <http://www.niss.gov.ua/>
9. Світовий банк. URL: <http://www.worldbank.org/>
10. Світовий економічний форум. URL: <http://www.weforum.org/>
11. Кабінет міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>
12. Міністерство закордонних справ України. URL: <http://www.mfa.gov.ua/>
13. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>